

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра економічної теорії

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність – 051 «Економіка»
Освітня програма / спеціалізація – «Бізнес-економіка»
Статус дисципліни – за вибором студента

Викладач – Овсієнко Ольга Вікторівна,
к.е.н., доцентка, доцентка кафедри
економічної теорії

12 червня 2020 р.

Харків – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Національна економіка» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка» фінансово-правового факультету. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 9 с.

Розробник

Овсієнко Ольга Вікторівна – доцентка кафедри економічної теорії,
кандидатка економічних наук, доцентка

Гарант освітньої програми

Шевченко Людмила Степанівна – завідувачка кафедри економічної теорії,
докторка економічних наук, професорка

Затверджено на засіданні кафедри економічної теорії
(протокол № 10 від 12 червня 2020 р.)

Завідувачка кафедри Л. С. Шевченко

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	Національна економіка
Вид навчальної дисципліни	За вибором студента, належить до циклу навчальних дисциплін загальної фахової підготовки.
Викладач	Овсієнко Ольга Вікторівна, к.е.н., доцентка, доцентка кафедри економічної теорії НЮУ імені Ярослава Мудрого.
Контактний телефон	+38 057 704 92 58
E-mail	o.v.ovsiyenko@gmail.com, econom_theory@ukr.net
Консультації	Згідно з розкладом роботи кафедри.

Анотація навчальної дисципліни

Розкриваються сутність, ознаки і компоненти національної економіки. Досліджуються типи та моделі національної економіки, особливості становлення і розвитку вітчизняної моделі національної економіки. Вивчається економічний потенціал країни, типи та чинники економічного зростання і розвитку. Формуються навички аналізу та оцінки відтворювальних пропорцій національної економіки, ключових показників соціально-економічного розвитку. Досліджуються рівні та механізми регулювання національної економіки, зміст та напрями держаної економічної політики. Значна увага приділяється вивченню феномена тіньової економіки, змісту заходів, спрямованих на детінізацію, декриміналізацію економіки. Розкривається сутність правової економіки, доводиться необхідність дотримання принципу верховенства права у відносинах між суб'єктами національної економіки.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування системи наукових поглядів на сутність, моделі, типи та інституційні чинники розвитку національної економіки.

Завдання:

- формування системи наукових поглядів на сутність, ознаки та основні компоненти національної економіки;
- набуття навичок аналізу типів і моделей національної економіки, особливостей становлення та розвитку вітчизняної моделі національної економіки;
- опанування методології оцінки економічного потенціалу країни та його окремих складових;
- набуття знань щодо основних типів і чинників економічного зростання й економічного розвитку країни;
- оволодіння навичками аналізу та оцінки відтворювальних пропорцій національної економіки, ключових показників соціально-економічного розвитку;
- формування системи знань про рівні та механізми регулювання національної економіки;
- формування здатності до визначення змісту, напрямів і методів держаної економічної політики (соціальної, структурної, інвестиційної, інноваційної, зовнішньоекономічної);
- ознайомлення з феноменом тіньової економіки, змістом заходів, спрямованих на детінізацію, декриміналізацію економіки;
- усвідомлення необхідності створення ефективної системи національної економічної безпеки;
- з'ясування сутності правової економіки, важливості дотримання принципу верховенства права у відносинах між суб'єктами національної економіки.

Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми.

Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: «Економічна теорія», «Історія економіки та економічної думки», «Інституціональна економіка», «Макроекономіка».

Кореквізити: «Економічна політика».

Постреквізити: «Міжнародна економіка», «Фінансова система», «Інтелектуальна економіка», «Економіка праці та соціально-трудова відносини».

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

- застосувати фундаментальні знання теорії інвестування для пояснення сутності, ознак та основних компонентів національної економіки;
- визначити особливості різних типів і моделей національної економіки, становлення та розвитку вітчизняної моделі національної економіки;
- пояснити способи оцінки економічного потенціалу країни та його окремих складових;
- визначити переваги та недоліки різних типів економічного зростання, чинники економічного зростання й економічного розвитку країни;
- здійснити аналіз та оцінку відтворювальних пропорцій національної економіки, ключових показників соціально-економічного розвитку;
- пояснити рівні та механізми регулювання національної економіки;
- пояснити зміст, напрями та методи державної економічної політики (соціальної, структурної, інвестиційної, інноваційної, зовнішньоекономічної);
- систематизувати заходи, спрямовані на детінізацію, декриміналізацію економіки;
- аргументувати необхідність створення ефективної системи національної економічної безпеки;
- усвідомити сутність правової економіки, важливість дотримання принципу верховенства права у відносинах між суб'єктами національної економіки.

Розклад занять з навчальної дисципліни на 2020/2021 н.р. для студентів денної форми навчання

Тиждень	Теми лекцій	Теми практичних занять	Теми та завдання самостійної роботи
1.	1. 1. Національна економіка: сутність, ознаки, типи та моделі.		
	1.2. Модель розвитку вітчизняної економіки.		
2.	2. Формування сучасної структури та інфраструктури національної економіки.		
	3. Економічний потенціал національної економіки.		
3.	4. Економічне зростання та розвиток національної економіки.	1. 1. Національна економіка: сутність, ознаки, типи та моделі. <i>Основна література: 1-11.</i>	

4.	5. 1. Регулювання національної економіки: ринкове та корпоративне регулювання.	1.2. Модель розвитку вітчизняної економіки. <i>Основна література: 1-11.</i>	Олігархічна модель економіки: причини формування та соціально-економічні наслідки (есе або доповідь).
5.	5.2. Регулювання національної економіки: державне та громадянське регулювання.	2. Формування сучасної структури та інфраструктури національної економіки. <i>Основна література: 1-11.</i>	Четверта промислові революція та структурні тренди розвинених країн (есе або доповідь).
6.	6. Програмування та прогнозування національної економіки.	3. Економічний потенціал національної економіки. <i>Основна література: 1-11.</i>	Курортний та рекреаційний потенціал України (доповідь або презентація).
7.	7. Соціальна політика держави.	4. Економічне зростання та розвиток національної економіки. <i>Основна література: 1-11.</i>	Цілі сталого розвитку: Україна (презентація).
8.	8. Структурна та інвестиційно-інноваційна політика.	5. 1. Регулювання національної економіки: ринкове та корпоративне регулювання. <i>Основна література: 1-11.</i>	
9.	9. Національна конкурентоспроможність в умовах глобалізації. Зовнішньоекономічна політика держави.	5.2. Регулювання національної економіки: державне та громадянське регулювання. <i>Основна література: 1-11.</i>	Лобіювання (есе або доповідь).
10.	10.1. Тіньова економіка: поняття, функції, причини та наслідки.	6.1. Програмування та прогнозування національної економіки. <i>Основна література: 1-11.</i>	Основні прогнозні макропоказники економічного і соціального розвитку України (презентація).
11.	10.2. Тіньова економіка: криміналізація та економічна злочинність.	6.2. Програмування та прогнозування національної економіки: практикум з аналізу консенсус-прогнозу. <i>Основна література: 1-11.</i> Колоквіум	
12.	11. Національна економічна безпека.	7.1. Соціальна політика держави.	

		<i>Основна література: 1-11.</i>	
		7.2. Соціальна політика держави: практикум з визначення прожиткового мінімуму. <i>Основна література: 1-11.</i>	Прожитковий мінімум: особливості визначення у різних країнах світу (доповідь або презентація).
13.	12. Правова економіка.	8.1. Структурна політика. <i>Основна література: 1-11.</i>	Україна: структурна деградація економіки (есе або доповідь).
		8.2. Інвестиційно-інноваційна політика. <i>Основна література: 1-11.</i>	Інновації у державному регулюванні економікою: онлайн можливості.
14.		9. Національна конкурентоспроможність в умовах глобалізації. Зовнішньоекономічна політика держави. <i>Основна література: 1-11.</i>	
		10.1. Тіньова економіка: поняття, функції, причини та наслідки. <i>Основна література: 1-11.</i>	Тіньова економіка в Україні та світі (презентація).
15.		10.2. Тіньова економіка: криміналізація та економічна злочинність. <i>Основна література: 1-11.</i>	
		10.3. Тіньова економіка: практикум з детінізації економічних відносин. <i>Основна література: 1-11.</i>	
16.		11. Національна економічна безпека. <i>Основна література: 1-11.</i>	Продовольча безпека України (презентація державного звіту).
		12.1. Правова економіка та правовий економічний порядок. <i>Основна література: 1-11.</i>	
17.		12.2. Формування правової економіки в Україні. <i>Основна література: 1-11.</i>	

	Колоквіум	
--	------------------	--

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- опрацювання нової наукової та навчальної літератури, статистичних даних, матеріалів експертно-аналітичних центрів тощо;
- робота над кейсами з питань соціально-економічного розвитку;
- виконання практичних розрахункових завдань, самотестування;
- написання есе та рефератів, підготовка доповідей;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції;
- участь у конкурсах студентських наукових праць;
- підготовка до практичних занять, колоквіумів та заліку.

Завдання та методичні рекомендації до самостійної роботи наведено у: Плани практичних занять і завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Національна економіка» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка» / уклад. О. В. Овсієнко. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020.

Інформаційне забезпечення курсу

Основна література

1. Національна економіка: навч. посіб. / Шевченко Л. С., Гриценко О. А., Камінська Т. М. та ін.; за ред. Л. С. Шевченко. Харків: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2011. 182 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/r250.pdf> (дата звернення 19.03.2020).
2. Національна економіка: пошук ефективних механізмів господарювання: моногр. / Полтав. Нац. техн. ун-т імені Юрія Кондратюка; за ред. В. П. Дубішева, 2016. 279 с.
3. Носова О. В. Національна економіка: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 512 с.
4. Овсієнко О. В. Державне регулювання та його вплив на формування правової економіки в Україні. *Економічний простір*. 2015. № 98. С. 105–115. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/9830/1/Ovsienko_105-115.pdf (дата звернення 19.03.2020).
5. Овсієнко О. В. Правова економіка: зміст та засади функціонування. *Економічна теорія та право*. 2015. № 2 (21). С. 100–109.
6. Овсієнко О. В. Правова економіка та її роль у формуванні ефективних норм господарської поведінки. *Економічний простір*. 2017. № 122. С. 18–27. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/14527/1/Ovsienko_18-27.pdf (дата звернення 19.03.2020).
7. Овсієнко О. В., Чуприна О. О. Тіньова економіка та право: аналіз взаємодії. *Економічна теорія та право*. 2016. № 4 (27). С. 116–128.
8. Овсієнко О. В., Чуприна О. О. Правова економіка як середовище гармонізації інтересів людини та суспільства. *Person, Family, and Society: Interdisciplinary Approach to the Harmonization of Interests: monograph*. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2016. С. 276–282. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12288/1/Ovsienko_Chupryna_276-282.pdf (дата звернення 19.03.2020).
9. Старостенко Г. Г., Онишко С. В., Поснова Т. В. Національна економіка: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2016. 432 с.
10. Чернявська О. В. Національна економіка: навч. посіб. Київ: Алерта, 2018. 502 с.
11. Шульга О. А. Національна економіка: курс лекцій. Київ: НПУ

імені М. П. Драгоманова, 2016. 82 с.

Додаткова література

Куцик П. О., Ковтун О. І., Башнянин Г. І. Національна економіка: засади становлення, функціонування, регулювання та розвитку: моногр.: ч. 1. 2. Львів: Растр-7, 2016. 457 с.

Куцик П. О., Ковтун О. І., Башнянин Г. І. Національна економіка: засади становлення, функціонування, регулювання та розвитку: моногр.: ч. 2. 2. Львів: Растр-7, 2017. 399 с.

Шевченко Л. С., Гриценко О. А., Камінська Т. М. та ін. Безпека людського розвитку в правовій, соціальній державі: моногр. / за заг. ред. Л. С. Шевченко. Харків: НУ «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», 2013. 850 с. Депоновано в ДНТБ України, № 43 Ук-2013 від 24.09.2013 р.

Шевченко Л. С., Гриценко О. А., Камінська Т. М. та ін. Правова економіка: науково-теоретичні проблеми формування, розвитку та інституційної побудови: моногр. / Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого; за ред. Л. С. Шевченко. Харків, 2017. 271 с. Депоновано в ДНТБ України, № 65н - РІД/Ук-2017 від 17.10.2017 р.

Шевченко Л. С., Гриценко О. А., Камінська Т. М. та ін. Економічна теорія: навч. посіб. / за заг. ред. Л. С. Шевченко. Харків: Право, 2019. 268 с.

Вимоги викладача

Студенти *повинні*: активно працювати на практичних заняттях (брати участь в обговоренні дискусійних питань та кейсів, повною мірою долучатися до активних форм навчання, використовувати різноманітні джерела з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії та різнобічного вивчення питань національної економіки). Пропущені практичні заняття відпрацьовуються.

Студентам *рекомендується*: брати участь у наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри, написанні наукових статей і рефератів. Також рекомендується мати на заняттях гаджети з доступом до мережі Інтернет, гаджети з опцією «інженерний калькулятор» або гаджети з встановленою програмою Excel.

Викладач *бере до уваги* інші навчальні та наукові здобутки студента, що підтверджені документально (грамоти, дипломи, сертифікати тощо).

Обов'язковою вимогою є дотримання студентами норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf).

Під час аудиторних занять прошу використовувати мобільні телефони тільки у навчальних цілях (наприклад, для виконання розрахункових завдань, перегляду статистичних даних). Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації. Можна приносити із собою питну воду. В разі нагальної потреби можна виходити з аудиторії, не заважаючи при цьому викладачу та іншим студентам.

Контрольні заходи результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Національна економіка» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів включає:

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання практичних завдань або задач, захист кейсу, підготовка і захист есе або реферату за ініціативи студента. У ході практичного заняття студент може отримати такі бали: 20 (відмінно); 18 (дуже добре); 16 (добре); 14 (задовільно); 12 (достатньо). За результатами практичних занять із кожного

з двох модулів розраховується середньоарифметична кількість балів (максимальна оцінка – 20 балів), що включається до підсумкової оцінки знань;

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на колоквіумах. Колоквіуми проводяться усно, у вигляді бесіди викладача зі студентами з метою з'ясування та підвищення рівня їх знань. Проводяться два колоквіуми. Максимальна оцінка з кожного колоквіуму становить 20 балів, мінімальна – 12 балів. Студент, який не склав колоквіуми, до заліку не допускається.

Протягом семестру студенти виконують завдання для *самостійної роботи* (підготовка усної доповіді, презентації, есе, реферату, розрахункові завдання). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 20, мінімальна – 12 балів.

Формою *підсумкового контролю* знань студентів із навчальної дисципліни є *залік*, що виставляється на основі результатів поточного контролю та виконання завдань самостійної роботи. Мінімальна кількість балів, за якої студент отримує залік, становить 60 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів

Поточний контроль				Самостійна робота студентів	Підсумкова оцінка знань
Практичні заняття		Колоквіум			
Модуль № 1	Модуль № 2	Колоквіум №1	Колоквіум №2		
max 20	max 20	max 20	max 20	max 20	max 100
min 12	min 12	min 12	min 12	min 12	min 60

Шкала підсумкової оцінки знань студентів

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	Зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	Зараховано	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	Зараховано	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	Не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34